R. F. Kuang: Babylon neboli nutnost násilí

Skryté dějiny revoluce oxfordských překladatelů

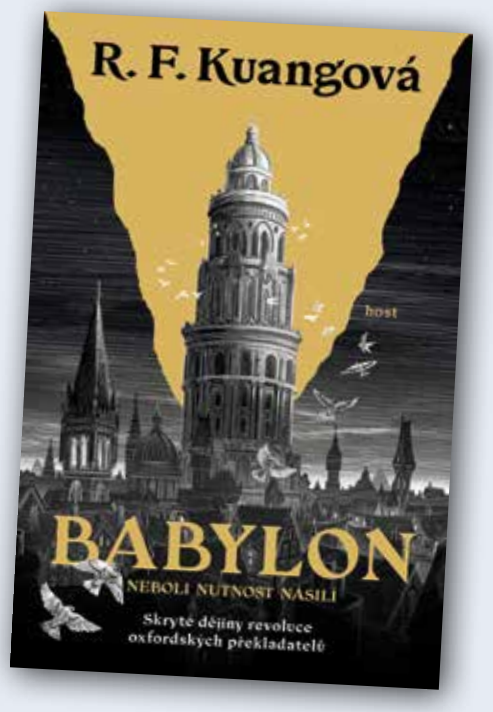

text: Kateřina Pellantová, **foto:** Nakladatelství Host

Je Babylon, oxfordské centrum překladatelů a studentů překladatelství, místem koncentrované moudrosti, nebo koncentrované moci? Nový román oceňované americké autorky R. F. Kuangové čtenáře přivádí do světa magie, lingvistiky i politiky.

Robin Swift, chudý chlapec z Kantonu, přichází studovat překladatelství do Institutu překladatelství v Oxfordu, nacházejícího se v univerzitním kampusu ve věži, které nikdo neřekne jinak než Babylon. Robin si místo okamžitě zamiluje. Babylon je plný knih ze všech částí světa, studentů překladatelství i překladatelů, kteří žijí svým studiem a zaměstnáním. Studium je těžké, ale naplňující. Žije svůj sen v pohodlí a dostatku. Nemá jiné útočiště. Žije svůj sen, dokud jeho ideál nezačne mít značné trhliny a Robin objevuje odvrácenou stranu Babylonu.

Magie, která ovlivňuje svět

Děj se odehrává v alternativní historii ve třicátých letech 18. století. Britská světová nadvláda závisí na síle stříbrných slitků – magickém systému poháněném překladem. Jeho podstatou jsou párové slovní dvojice různých jazyků se stejným významem. Jejich spárováním a uložením do slitků dochází k nalezení významu ztraceném v překladu. Magie uložená ve stříbrných slitcích tím umocňuje sílu slov. Na síle pocházející ze slitků stojí celé britské impérium. Dokáže zrychlovat dopravní prostředky i pohánět průmysl, umí léčit smrtelná onemocnění a má řadu dalších využití. Dokáže však být i velice nebezpečná. Pomocí slitků lze i zabít. A je velice snadno zneužitelná. Zvlášť, když dojde k propojení vrcholné politiky s osobními zájmy nejmocnějších lidí světa. V Babylonu učenci vymýšlí a vytváří párové slovní dvojice. Proto je tato instituce tak důležitá. Drží v chodu největší světovou mocnost.

Odvrácená strana prestižní instituce

Robin začíná nahlížet Babylon z jeho temné strany. Zjišťuje, že překladatelství zde nespojuje lidi mluvící různými jazyky, jak si myslel, ale v koloniálním kontextu se překlad stává aktem zrady. V knize se prolíná alternativní historie s historií skutečnou. Jeden z hlavních motivů totiž představují opiové války. Jejich důvodem byl císařův zákaz dovážení opia do Číny, opium mělo na obyvatelstvo velmi negativní dopad. Zároveň ale pro Británii představovalo ohromný zdroj příjmů, kterých se nehodlala vzdát. Robin se v příběhu stává tlumočníkem na nejvyšší politické úrovni a musí se rozhodnout, zda je ochotný podílet se na vývoji britské politiky a postavit se tak proti vlastním lidem. A musí se zamyslet nad tím, jaké důsledky jeho počínání přinese.

Kniha má téměř 600 stran. Zpočátku se vyprávění odvíjí poklidně, s přibývajícími přečtenými stránkami však dostává rychlý spád a přináší jeden zvrat za druhým. Obsahuje značné množství poznámek pod čarou, což děj obohacuje o odborný (i když fiktivní) rozměr. Autorka je sama překladatelkou a na textu je to znát. V knize nalezneme řadu lingvistických hříček i nečekaných lingvistických odhalení.

Země se točí

The Guardian titul označil za ponurý a drásavý román. A je tomu skutečně tak. Čte se ovšem zlehka, i když nutí čtenáře přemýšlet. Přemýšlet o imperialismu a kolonialismu, o rasismu i postavení silnějšího. Děj si lze vztáhnout k principům, na kterých stojí i dnešní reálný svět. Knihu můžeme chápat jako fiktivní geopolitickou analýzu zarámovanou jako alternativní historie. Najdeme zde kritiku kolonialismu a rasismu, které stojí na pocitu nadřazenosti určité skupiny lidského pokolení. Můžeme ale přemýšlet i o odporu a síle jednotlivců i určitých skupin, které se proti zneužívání moci aktivně postaví. Země se točí a čas plyne, ale určité principy přetrvávají.

R. F. Kuang: Babylon neboli nutnost násilí
Skryté dějiny revoluce oxfordských překladatelů
přeložila Daniela Orlando
nakladatelství Host, 2025
počet stran: 584. ✻